

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

95

ROMAN FRANCISZEK RYBARSKI (1887—1942)

Roman Franciszek Rybarski urodził się 3 VIII 1887 r. w Zatorze (pow. oświęcimski), w rodzinie urzędnika sądowego. W 1905 r. ukończył gimnazjum w Rzeszowie i rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim (UJ). Jego zainteresowania naukowe wykraczały poza ramy jednej dziedziny wiedzy; z zapałem studiował również ekonomię, historię, socjologię i politykę. Zmuszony w czasie studiów zarabiać na utrzymanie, przez pewien czas pracował jako osobisty sekretarz prof. Juliana Dunajewskiego, znanego ekonomisty i polityka. Po ukończeniu studiów w 1910 r. odbył krótką praktykę w starostwie krakowskim, następnie wyjechał do Paryża, gdzie pogłębiał wiedzę w Szkole Nauk Politycznych.

W 1911 r. R. Rybarski uzyskał doktorat, a w 1913 habilitował się na UJ na podstawie rozprawy „Nauka o przedmiocie gospodarstwa społecznego” i rozpoczął wykłady z dziejów myśli ekonomicznej jako docent Katedry Ekonomii Politycznej tej uczelni. W 1916 r. powierzono mu Katedrę Ekonomii Społecznej na UJ. Kierował nią do 1920 r., od 1 X 1917 r. jako profesor nadzwyczajny skarbowości i austriackiego prawa skarbowego.

Fachowość i wiedza prof. R. Rybarskiego zostały wykorzystane przy tworzeniu się II Rzeczypospolitej. Od lutego do września 1919 r. był polskim delegatem misji odszkodowań na konferencji pokojowej w Paryżu. W latach 1919—1921 piastował stanowisko podsekretarza stanu w Ministerstwie Skarbu. W 1923 r. został komisarzem nadzwyczajnym do spraw kredytu publicznego i oszczędności społecznych przy Ministerstwie Skarbu.

Od 1922 r. powrócił do działalności akademickiej. 6 II tego roku został mianowany profesorem zwyczajnym i otrzymał Katedrę Ekonomii Politycznej na Wydziale Inżynierii Wodnej Politechniki Warszawskiej (PW). Objął wykłady historii nowożytnej gospodarczej, ekonomii społecznej i skarbowości. Równolegle prowadził, rozpoczęte już w 1921 r., wykłady z ekonomii społecznej na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego (UW). W 1924 r. opuścił PW i objął Katedrę Skarbowości na Wydziale Prawa UW. W roku akad. 1926/27 był przedstawicielem Wydziału Prawa w Senacie UW, a w latach 1937—1939 dziekanem tego wydziału. W sierpniu 1938 r. prof. R. Rybarski został powołany na stanowisko kierownika nowo utworzonego Instytutu Prawa Lotniczego i Zagadnień Gospodarczych Lotnictwa przy Wydziale Prawa UW. Był jednym z organizatorów tego instytutu i kierował nim oraz Katedrą Skarbowości do wybuchu II wojny światowej. Podczas okupacji wykładał na Tajnym UW (1939—1941).

Dorobek naukowy prof. R. Rybarskiego obejmuje następujące dziedziny wiedzy: ekonomię polityczną, historię gospodarczą Polski XVI—XIX w., skarbowość i historię prawa skarbowego. W badaniach łączył metodę historyczną z do-

skonałym opanowaniem zagadnień teoretycznoekonomicznych i ich wynikiem były duże opracowania monograficzne z każdej dziedziny. Był autorem licznych prac poświęconych również bieżącym problemom gospodarczym, które postrzegał w szerokiej perspektywie uwarunkowań polityczno-społecznych. Uchodził za najwybitniejszego teoretyka nacjonalizmu w dziedzinie gospodarczej. Przykładem publikacji na ten temat może być wydana w 1933 r. praca pt. „Przyszłość gospodarcza Polski”, w której — porównując bilans handlowy Polski i krajów wysoko uprzemysłowionych — dowodził konieczności przejścia polskiego handlu od niemieckich pośredników.

Do najważniejszych osiągnięć prof. R. Rybarskiego zaliczyć można trzytomowe dzieło „System ekonomii politycznej”, którego poszczególne tomy ukazywały się kolejno w latach 1924, 1930 i 1939. Z dziedziny historii gospodarczej wymienić należy przede wszystkim dwutomową pracę „Handel i polityka handlowa Polski w XVI stuleciu” (1928—1929), za którą otrzymał w 1929 r. nagrodę im. Barczewskiego Polskiej Akademii Umiejętności. Opisał w niej zagadnienie ruchu towarów i jego rozmiary w ówczesnej Polsce, uwzględniając technikę i koszty transportu, organizację handlu, pochodzenie i narodowość warstwy kupieckiej, ceny i ich regulowanie przez państwo oraz politykę handlową wewnętrzną i zagraniczną. Prof. R. Rybarski był również autorem podręcznika akademickiego „Nauka skarbowości” oraz opracowań z dziedziny historii skarbowości, m.in. „Skarbowość Polski w dobie rozbiorów” (1937) oraz „Skarb i pieniądz za Jana Kazimierza, Michała Korybuta i Jana III” (1939).

Prof. R. Rybarski od młodości prowadził działalność polityczną. W czasach studenckich zasłynął jako doskonały mówca w patriotycznych organizacjach: Zjednoczeniu Młodzieży Narodowej i Związku Młodzieży Polskiej. Później był czołowym działaczem Narodowej Demokracji, w latach 1928—1935 posłem na sejm i prezesem Klubu Poselskiego Stronnictwa Narodowego. Wiedza ekonomiczna i skarbowa dawała mu przewagę nad innymi posłami. Jego przemówienia w sprawach budżetowych wnikliwie naświetlały zagadnienia gospodarki państwowej, dając jednocześnie rzetelną ocenę i krytykę rządów sanacyjnych.

Prof. R. Rybarski był członkiem korespondentem (1925) i członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Umiejętności (1938) oraz członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (1928).

18 V 1941 r. prof. R. Rybarski został aresztowany przez Niemców i uwięziony na Pawiaku, a następnie przewieziony do obozu w Oświęcimiu. 6 III 1942 r. zmarł w obozie, mimo wysiłków polskich lekarzy i opieki przyjaciół, którzy ratowali go z narażeniem własnego życia.

Był odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta (1923).

Opracowała Halina Rzeszut